

INSTRUCCIONS PER AL BON FUNCIONAMENT DE LA RECOLLIDA DELS PASSOS I PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT

Article publicat a "La Sang", portaveu de la R. I V. Congregació de la Puríssima Sang de la N. S. Jesucrist i de la Santíssima Verge de la Soledat (núm. 15, any 1998)

Com d'altres manifestacions de casa nostra, la setmana santa tarragonina resultà seriosament afectada per la guerra civil espanyola. Moltes entitats veieren reduir notablement el seu nombre d'associats i, en alguns casos, perderen la part més important del seu patrimoni material, els passos.

Un cop acabada la guerra -a Tarragona les tropes del general Franco entraren el 15 de gener de 1939-, les entitats s'afanyaren per refer-se i tornar el més aviat possible a la normalitat, i entre elles, la centenària i degana Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist (la Sang), que, com a organitzadora de la processó del Sant Enterrament, hagué de fer un major esforç per poder donar novament a la setmana santa el seu esplendor.

Des de l'inici dels anys 40, la Sang, lliurà a les germanats, gremis i confraries, juntament amb l'escrit d'invitació per assistir a la processó, unes «*Instrucciones dictadas por la Real y Venerable Congregación de la Purísima Sangre para el mejor ordenamiento de la "Procesión del Santo Entierro"*», alguns punts de les quals, encara avui podrien tenir vigència i altres, com és lògic, han quedat obsolets, bé pels canvis soferts per la nostra societat, bé per les millores tècniques que els avenços ens han proporcionat (el text de les instruccions, pot trobar-se publicat al «*Diario Español*» dels anys 50).

Com a base per a extreure les cites, he utilitzat les instruccions de l'any 1944, les quals difereixen ben poc de les dels anys anteriors o dels següents.

El conjunt de les instruccions queda englobat en tres apartats diferents:

- Recollida dels passos
- Organització i sortida de la processó, i
- Desfilada de la processó.

Recollida dels passos

Les instruccions determinen que l'organització de la recollida quedava sota la responsabilitat del majoral 3r de la Sang, del qual, al punt 1r, es diu que serà qui dirigeixi les operacions de la recollida i en el punt 3r que, els passos, «*Se irán a recoger por el orden que determinará el Sr. Mayoral 3º, de acuerdo con las mismas Cofradías y a la hora que previamente se les comunicará.*»

En un primer moment, la recollida s'iniciava a les tres de la tarda i havia de quedar finalitzada a les set, anys després es modificaria l'horari fixant-se com a hora d'inici les quatre de la tarda i com a hora d'acabament, les sis.

Al punt 2n de les instruccions, relacionats per l'ordre que ocupen dins de la processó, hi ha la llista dels passos que aleshores participaven i l'entitat a la qual pertanyien. Els passos relacionats són els següents:

1.- <i>Oración en el Huerto.</i>	7.- <i>La Piedad.</i>
2.- <i>Velad y Orad.</i>	8.- <i>Santo Entierro.</i>
3.- <i>Nuestro Padre Jesús de la Pasión.</i>	9.- <i>Retorno del Calvario.</i>
4.- <i>Primera caída de Jesús.</i>	10.- <i>Santo Sepulcro.</i>
5.- <i>Jesús con la Cruz a cuestras.</i>	11.- <i>Soledad de María.</i>
6.- <i>Santo Cristo de la Sangre.</i>	

L'àrea d'actuació dels armats en aquest primer acte de la tarda, també quedava especificada a les instruccions de la següent manera:

La Cohorte romana no se desplazará, por la parte alta de la ciudad, más allá de la

Iglesia de San Lorenzo, ni rebasará tampoco, por la parte baja, la Rambla del Generalísimo, limitada ésta del Monumento a Roger de Lauria al de los Mártires.

Quant al recorregut, era el majoral 3r qui el proporcionava amb l'afegit que aquest havia de fer-ho per escrit:

Al recoger el "Paso", la Cohorte romana pasará por el trayecto más corto, cuyo itinerario le dará por escrito el antes nombrado Sr. Mayoral 3º.

El darrer punt d'aquest primer apartat, diu que els passos, un cop arribats a la plaça del Rei, se situaran en el punts predeterminats a l'espera de l'hora de sortida.

Juntament amb les instruccions de l'any 1946, fou lliurada a les entitats, una relació amb les hores i els torns de recollida. Els torns establerts eren 4, iniciant-se el primer a un quart de cinc de la tarda i el darrer a tres quarts de set. Pensant que pot resultar curiós pel lector, al final de l'article, com annex, reproduïxo aquesta relació.

Actualment, la recollida es realitza en tres tirades diferents adaptant l'horari d'inici a l'hora de la sortida de la processó, per tal de deixar un marge de temps suficient que permeti als armats fer un sopar frugal i tenir una estona de descans, fet que, amb l'horari que s'establia en el període comentat, pràcticament feia impossible el poder fer-ho .

Organització i sortida de la processó

A l'igual que avui, l'organització de la processó estava a càrrec del Secretari de la Sang, qüestió que quedava clarament puntualitzada a les instruccions:

Dirigirá la organización general y dará la orden de salida a las diferentes Cofradías, el Sr. Secretario de la Congregación, el cual, asistido de otros Congregantes, es el Jefe supremo y responsable de todo lo concerniente a este acto.

un darrer punt de les instruccions, referma encara més l'autoritat del responsable:

Como organizadora ésta Real y Venerable Congregación de la Purísima Sangre de N.S. Jesucristo, de la Procesión, le incumbe la responsabilidad de la misma, y por tanto, deben ser atendidas cuantas disposiciones emanen de la Junta Directiva representada por su Secretario y Arregladores, siendo las órdenes del Secretario de la Congregación inapelables y de inmediata ejecución.

Tal con s'indica en el punt 2n del segon apartat de les instruccions, «*Las normas antes citadas han de estar orientadas a dar la máxima eficacia a la organización general*», preveient que l'organització particular de cada entitat es regiria d'acord amb les normes de règim intern que podessin tenir establertes. A més, els arregladors, haurien de tenir cura d'aparellar als seus participants en el lloc assignat a la seva entitat.

El punt següent, el 3r, determinava que seria el Secretari de la Sang qui procediria a donar l'ordre d'inici de la desfilada la qual, tal com es fa avui, aniria encapçalada pels Armats seguits de la Bandera de la Sang. L'hora de sortida, a l'inici de la dècada dels quaranta, era la de dos quarts de vuit, anys després, passà a ser les vuit del vespre.

Al punt 3r, també s'indica que els participants a la processó, haurien d'aplegar-se un quart d'hora abans de la sortida en el lloc assenyalat, els quals quedaven determinats de la següent manera:

- Plaza de los Angeles
- Calle Portella
- Plaza del Rey (casa nº 14)
- Calle Santa Ana (acera número impares)
- Calle Nazaret y Ventallols
- Iglesia de Nazaret
- Iglesia Santísima Trinidad
- Plaza del Rey (casa nº 8)
- Plaza del Rey (frente fachada lateral izquierda de la iglesia de Nazaret rebasada la puerta)
- Calle Santa Ana (acera números pares)
- Iglesia de Nazaret
- Colegio de los HH. de las EE.CC.
- Asociación AA. de los HH. de las EE.CC.
- Administración del Santo Ecce-Homo.
- Hermandad de Nuestro Padre Jesús de la Pasión.
- Real Hermandad de Jesús Nazareno
- R. Y V. Congregación de la P. Sangre
- Improperios
- Gremio de Mareantes
- Gremio de Labradores
- Cofradía de San Magín. Mártir.
- Congregantes P. Sangre acompañantes del "Paso" de la Soledad de María.

Desfilada de la processó

En aquest tercer i darrer apartat de les instruccions de la Sang, s'inicia amb un paràgraf d'introducció:

Dada la orden de salida de la procesión a las siete y media del desfile de la misma se regirá por las siguientes normas y bajo la dirección del Sr. Secretario de la Congregación, a saber: ...

Seguidament, es passa al 1r punt, en el qual s'estableix que «*La Cohorte romana, marchará sin pararse ni hacer evoluciones hasta tanto que la procesión haya salido por completo de la iglesia de Nazaret.*».

El punt següent, fixa els llocs on els Armats havien de fer les passades o «*cadena*s». L'any 1944, els punts eren el Pla de la Seu, la plaça de la Font i tribunes de la Rambla Nova. Excepcionalment, per indicació del Secretari de la Sang o d'algun dels seus delegats, se'n podien fer en algun altre lloc.

Actualment els armats realitzen passades en altres punts del recorregut com poden ser el passeig de Sant Antoni o el Pla de Palau. Pel que fa a l'acompliment del punt de les instruccions relatiu a no fer cap passada fins que tots els participants a la processó haguessin sortit, avui ha quedat plenament desfasat, ja que, com és sabut, degut a la gran participació de persones a l'acte més culminant de la nostra setmana santa, quan el cap de la processó arriba a la plaça del Rei encara hi ha participants que esperen el seu torn per començar.

Quant a l'organització de la desfilada, les instruccions especifiquen que cada entitat participant hauria de comptar amb dos arrencadors com a mínim, un a cada extrem, per tal de servir d'enllaç amb l'arrencador de la entitat precedent i amb el de la posterior, no podent-se separar dels seus respectius llocs.

Al punt 4t, relacionat amb l'anterior, s'especifiquen altres funcions pels arrencadors dient que:

Los citados Arregladores cuidarán que su Cofradía desfile siempre unida y que siga exactamente las paradas y marchas de su "Paso" es decir, se guiarán por la cola; si ha de producirse rotura de la formación deberá ser entre Cofradía y Cofradía

Actualment, amb la finalitat de coordinar i unificar els criteris a seguir pels diferents arrencadors de cadascuna de les entitats participants, dies abans del divendres sant, té lloc una reunió de treball entre la Sang i els responsables d'organització de les diferents entitats, sent una de les màximes a assolir, la d'evitar els talls que tant lleig fan i tal com ja es demanava antigament, en el supòsit d'haver de produir-se, procurar que els talls siguin entre entitats.

Per notificar possibles problemes o eventualitats importants, s'establí una xarxa a través dels telèfons de diferents particulars. El número dels telèfons i els llocs on es trobaven aquests, «*cada 500 metros, aproximadamente*», estan detallats a les instruccions de l'any 1942:

<i>Congregación Sangre</i>	1790	<i>Hotel Internacional</i>	1436
<i>Procurador Sr. Elías</i>	1133	<i>Hotel Europa</i>	1200
<i>Farmacia Digos</i>	1780	<i>C. Guinovart</i>	1034
<i>Ayuntamiento</i>	1600		

Aquest sistema de comptar amb l'ajut d'un determinat nombre de telèfons de particulars o d'establiments comercials, establerts en punts fixos del recorregut a fi de coordinar la processó, ha estat emprat fins fa pocs anys, deixant d'utilitzar-se al ser substituïts pels transmissors portàtils emprats aquests darrers anys.

Tal com comentava en Carles Baches, actual Secretari de la Sang, a l'article publicat l'any 1997 en el programa de la Reial Germandat de Jesús Natzarè amb el títol «*La processó del Sant Enterrament. Evolució organitzativa dels darrers anys*», els temps han canviat. Avui, la Sang compta amb una xarxa de comunicació a través dels transmissors que utilitzen els seus arrencadors, els quals van amunt i avall de la processó, a més a més, al llarg del recorregut hi ha tres punts fixos d'observació, ubicats en llocs des dels quals es pot controlar una àmplia part de la processó, control que realitzen des del moment en que l'alviren fins que els ha passat totalment.

Tornant al text de les instruccions, concretament al punt sisè, ens trobem amb les directrius

bàsiques, «prevenciones», que la Sang, com a organitzadora de la processó, establia per als assistents.

D'entrada, aquestes determinen que no podran participar en la processó, nens o adults utilitzant vestits de carrer o hàbits bíblics, autoritzant, per altra banda, a prendre part descalces tant sols a aquelles persones que participessin com a penitents dins de les filades de la Congregació de la Sang.

La participació de dones i de nenes quedava prohibida, «tolerándose» únicament l'assistència d'aquelles que ho fessin duent algun tipus d'improperi. Fins l'any 1979 seguí vigent aquesta prohibició, any en que la Junta General de la Congregació de la Sang que tingué lloc el mes de març, aprovà, a proposta del Dr. Batlle en nom de la Junta Directiva, l'assistència de les senyores formant part de les filades de la Congregació independentment de les portadores d'improperis. Aquesta decisió, permeté que les afiliades de la resta d'entitats podessin també sortir a la processó dins de les files de les respectives associacions, esdevenint-se aquest fet en un dels factors que ajudà al ressorgiment de la setmana santa tarragonina.

Una altra de les prevencions, indica que «*queda terminantemente prohibido el reparto de caramelos.*», afegint-se en anys posteriors, «... *dado la seriedad de la procesión.*». Aquest costum, que certament contrasta amb la sobrietat de l'acte, avui dia encara pot observar-se però més que com un fet generalitzat, com un fet residual.

Una altra indicació fa referència al cant de «saetas», dient sobre el particular, que la Processó no s'ha d'aturar davant d'aquest tipus de manifestacions, indicació que ha vingut mantenint-se fins a la data. Val a dir que a Tarragona, en comptades ocasions, s'ha sentit el cant de «saetas», les quals, en la majoria dels casos, han estat silenciades per part dels espectadors.

La penúltima indicació de les instruccions fa referència a les reverències que els passos fan, dient:

Que por lo irrespetuoso hacia las Santas Imágenes se encarece de las Cofradías que no se den a los "Pasos" paradas injustificadas ni movimientos de retroceso

qüestió que a l'inici dels anys cinquanta, sent aleshores arquebisbe de la ciutat el Dr. Benjamín de Arriba y Castro, es tractà de forma més seriosa. Això ho podem constatar en els escrits d'invitació lliurats per la Sang l'any 1951 i següents, en els quals s'inseria el text següent:

Hemos de indicar a los Sres. consiliario y Presidente de ..., la orden tajante de nuestro Emmo. y Rvdo. Sr. Arzobispo de que den las órdenes terminantes a los portantes de sus "Pasos" se abstengan completamente de proceder a los movimientos de vaivén frente al Palacio Arzobispal pasando por delante del mismo como en otro lugar cualquiera..

Curiosament, durant la setmana santa passada, el Sr. Martí Ardévol, a través de les pàgines d'un dels diaris locals, feia menció al costum de brandar els passos davant d'altres passos, davant de persones o al pla de Palau davant de l'Arquebisbe, i deixava a l'aire un pensament relatiu a aquests tipus de reverències, dient que:

Potser és cert que cap imatge beneïda, en alguns casos venerada, i menys encara aquelles que representen a Nostre Senyor Jesucrist a la Creu o camí del calvari, hauria de fer cap reverència a ningú. Fóra bo que hi penséssim perquè som els creients els que hem de retre homenatge als nostres símbols i nos pas a l'inrevés

I ja per acabar, indicar que el darrer punt, fa referència al creuament de persones pel mig de les files de les entitats durant les desfilades. Cada cop més, espectadors de la processó i, fins i tot en alguns casos, membres d'altres entitats que ja han acabat de fer el seu recorregut, sense cap tipus de respecte creuen per on els sembla produint, a més a més, les feixugues xafades de cues amb les conseqüents estripades. El text de la instrucció, diu:

Que por el mal efecto que produce y causar un desorden en la Procesión, se ruega a todas las Entidades asistentes y público en general, efectúen el desfile por las calles distintas de las que sigue su curso la Procesión.

Josep-Lluís GRAS i ALCALDE

Octubre de 1997

ORDEN Y HORARIO QUE LA COHORTE ROMANA (ARMATS)
IRÁ A RECOGER LOS PASOS EN VIRTUD DEL
ACUERDO UNÁNIME DE LAS COFRADÍAS

- Turno 1º.- a las 4½ --- «ORACIÓN EN EL HUERTO», «VELAD Y ORAD» y «NTRO. P. JESÚS DE LA PASIÓN». Los dos primeros se hallarán situados en la Avenida del Generalísimo frente al Banco de España, seguirán por el arroyo hasta la esquina de la calle Hermanos Landa en donde se les incorporará «Ntro. P. Jesús de la Pasión», guardando el orden mencionado y siguiendo por las calles de Sn. Agustín, Portalet, Cos del Bou, Bajada Pescadería, Pilatos y Plaza del Rey en donde ocuparán el lugar previamente acordado.
- Turno 2º.- a las 5¼ --- «NAZARENO», «CIRINEO», «SANTO ENTIERRO» y «RETORNO DEL CALVARIO». Este grupo empezará por el paso del «Nazareno» incorporándose a éste el «Retorno del Calvario» para ir siguiendo por el arroyo de la Avenida del Generalísimo hasta llegar a la esquina de la calle de Sn. Agustín en donde agregarán el «Cirineo» y «Santo Entierro» por el orden correspondiente, continuando por las calles de Sn. Agustín, Portalet, Cos del Bou, Bajada Pescadería, Pilatos y Plaza del Rey en donde ocuparán el lugar que les corresponde.
- Turno 3º.- a las 6¼ --- «SANTO ECCE HOMO». Se hará este turno especial con motivo de estrenar el nuevo paso la Hermandad del mismo nombre que recogido por la «COHORTE ROMANA» seguirá por las calles, Portalet, Cos del Bou, Bajada Pescadería y Pilatos para situarse en el lugar correspondiente en la Plaza del Rey.
- Turno 4º.- a las 6¾ --- «PIEDAD» y «SANTO SEPULCRO». Por las calles de Sn. Lorenzo, Mercería, Mayor, Nao y Plaza del Rey, ocupando el lugar ya señalado.

NOTA: Se recuerda y suplica la más exacta puntualidad en las horas señaladas de recogida de los pasos.